

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๗๓

เรื่อง	การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
เรียบเรียง	นายแดนชัย ไชวิเศษ นิตกรชำนาญการ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ สำนักวิชาการ
ออกอากาศ	วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๐

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารโดยรัฐสภากระทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เป็นต้น และการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนนำปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนมาแจ้งต่อรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบรับทราบ โดยเฉพาะคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารจะได้อำนาจสั่งการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนต่อไป ซึ่งการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำปัญหาและความต้องการของประชาชนมาแจ้งต่อที่ประชุมสภาถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ หากพบว่าประเด็นหรือปัญหาใดที่เห็นว่าคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือประชาชนโดยรวม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็สามารถเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีได้ ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารโดยรัฐสภาอีกรูปแบบหนึ่ง ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งโดยหลักการอภิปรายทั่วไปมี ๒ รูปแบบ คือ

๑. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

๒. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติจะกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี หรือเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมกันหรือสมาชิกแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ โดยให้กระทำในที่ประชุมรัฐสภาซึ่งการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในการประชุมรัฐสภาเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะเห็นได้ว่าเป็นความแตกต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เช่น

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ซึ่งไม่ได้กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจระหว่างนายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีไว้แยกออกจากกัน จึงต้องใช้จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลคือ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใดก็ได้ หรือคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ

๒. หากมีการลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงและทำให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่เท่านั้น ไม่มีการกำหนดให้ต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปอย่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา

๓. การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไม่ต้องยื่นคำร้องขอถอดถอนต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่ง ซึ่งปัจจุบันวุฒิสภาไม่มีอำนาจถอดถอนแล้ว แต่สามารถนำเรื่องดังกล่าวไปร้องเรียนต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้

๔. ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจสามารถกระทำได้เฉพาะในสมัยประชุมสามัญทั่วไปเท่านั้น ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง และสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจสามารถกระทำได้ตลอดสมัยประชุมทั้งสองครั้ง

สำหรับการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ผ่านมามีจำนวน ๔๐ ครั้ง และยังไม่เคยมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรายใดถูกลงมติไม่ไว้วางใจเลย อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายก็เป็นหลักฐานในการตรวจสอบต่อไปและเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อให้ดำเนินการต่อไป ตลอดจนคณะรัฐมนตรีได้รับรู้ถึงสภาพปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนและแนวทางการแก้ไขและประชาชนได้รับรู้การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหารด้วย จึงสมควรให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่อไป

บรรณานุกรม

- จินตนา เอี่ยมคง. (๒๕๕๓). การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ. สืบค้น ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ จาก <http://library2.parliament.go.th/giventake/debate2.html>
- แดนชัย ไชวิเศษ. (๒๕๖๐). การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี. สืบค้น ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ จาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2560/mar2560-1.pdf
- ดวงรัตน์ เล้าห์ตถพงษ์ภุริ. (๒๕๕๔). สถิติการเปิดอภิปรายทั่วไปในรัฐสภา. สืบค้นจากฐานข้อมูลกลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๔). การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ปัจจุบัน. สืบค้น ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ จาก http://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/download/stat/no.pdf